

Výskyt škůdců cukrové řepy v roce 2025

OCCURRENCE OF SUGAR BEET PESTS IN 2025

Kamil Holý – Národní centrum zemědělského a potravinářského výzkumu, v. v. i., Praha – Ruzyně

Ročník 2025 byl pro škůdce cukrové řepy méně příznivý, negativní vliv na početnost hmyzu měl chladný průběh jara a pokračující trend úbytku biomasy hmyzu, který se nevyhýbá ani některým škůdcům. V letošním roce byl např. podprůměrný výskyt motýlů i housenek osenice polní (*Agrotis segetum*) a můry zelné (*Mamestra brassicae*). Posun klimatu k častějším periodám sucha a vysokých teplot ve vegetačním období přispívá k výskytu makadlovky řepné (*Scrobipalpa ocellatella*), svilušky chmelové (*Tetranychus urticae*) a dalších suchomilných a teplomilných druhů. Specifikem letošního roku bylo přemnožení polyfágní trásněnky zahradní (*Thrips tabaci*), která způsobila mírné škody i na listech cukrovky.

Výskyt suchých a teplých období má vzrůstající trend, je třeba se připravit na nové druhy škůdců, kteří škodí na jih od našich hranic. Ukončení provozu cukrovaru v Hrušovanech nad Jevišovkou a snížení ploch cukrové řepy na jižní Moravě zpomalí šíření rýhonosce řepného (*Asproparthenis punctiventris*) z Rakouska na střední Moravu. Podobně menší výmera ploch cukrové řepy sníží i pravděpodobnost výskytu stolburu (gumovitosti řepy), přenášené teplomilnou žilnatkou vironosnou (*Hyalosthes obsoletus*) a dalším savým hmyzem. Žilnatky se zatím v řepných porostech vyskytují v nízkých počtech a riziko plošného napadení rostlin zůstává minimální.

Zatím bez rizika je výskyt polní populace žilnatky rákosní (*Pentastiridius leporinus*), která přenáší fytoplasmy způsobující syndrom nízké cukernatosti řepy (SBR) a stolbur. Druh se v posledních letech šíří v sousedním Bavorsku v porostech cukrové řepy a brambor. Údaje z monitoringu v obou plodinách jsou dostupné na www.isip.de. Nejbližší výskyt u našich hranic je přibližně 50 km západně od Chebu a údolí Ohře, může být jedním z migračních koridorů, kterým škůdce pronikne do Čech.

Sledování výskytu škůdců na cukrové řepě v roce 2025 probíhalo v týdenním intervalu od dubna do října na vybraných plochách v širší oblasti Polabí (v pásu mezi Čáslaví a Litoměřicemi). Několikrát v průběhu roku byly navštíveny i náhodně vybrané lokality v dalších regionech. Uváděné údaje o škodlivosti jednotlivých druhů se vztahují k hodnoceným plochám a mohou být odlišné od výskytu škůdců např. na jižní Moravě.

Škůdci vzcházející a mladé řepy

Ukončení moření osiva neonicotinoidy se zatím neprojevilo na zvýšení početnosti **maločence čárkovitého**

(*Atomaria linearis*), který nebyl na sledovaných plochách zaznamenán. Nízký výskyt měla i **mšice broskvoňová** (*Myzus persicae*), která přenáší virové žloutenky. V loňském roce jsem ji pozoroval na rostlinách častěji, v letošním roce byla početnost na cukrovce obdobná jako v dobách moření neonicotinoidy. Nejčastějšími škůdci vzešlých rostlin byli dřepčící rodu *Chaetocnema*. Větší škody bývají při chladném počasí, kdy řepa neroste a dřepčící mají čas zničit větší plochu listů. Ve fázi děložních listů může dojít až k úhynu rostlin, s přibývajícím listovou plochou riziko škodlivosti klesá. U starších rostlin se růstem listů vykousané díry zvětšují, mají nepravidelný tvar a může docházet i k trhání listů. Příznaky mohou být zaměněny za žír housenek. Při vysokém výskytu se provádí ošetření proti dospělcům, které sníží početnost (škodlivost) i nové generace v letním období.

Na pozemcích s vysokou početností **drátovců** docházelo k úhynu rostlin. Při výskytu až několika drátovců na rostlinu (obr. 1.) byly kořeny poškozeny do té míry, že nadzemní část uschla. Výskyt drátovců bývá nerovnoměrný, ohniska se projevila výpadkem rostlin na velkých plochách (obr. 2.). Osivo bylo namořeno, ale v současné době povolené účinné látky nedokázaly rostliny ochránit v citlivém období. Při moření osiva neonicotinoidy patřila cukrovka k plodinám, které snižovaly početnost drátovců na pozemku. Za současného stavu je nutné monitorovat početnost drátovců pomocí potravních návnad nebo půdních výkopků a při silném výskytu cukrovku na pozemek nedávat.

Obr. 1. Drátovci na kořenech cukrové řepy

Obr. 2. Rostliny zničené drátovci

Obr. 3. Deformace listů sáním mšice makové

Obr. 4. Larvy a kukly slunéček

Drátovci mají víceletý vývoj, početnost v jednotlivých letech kolísá, proto i škodlivost na stejném pozemku může být každý rok odlišná. Prevencí může být posunutí výsevu cukrovky o jeden rok. Na rizikové pozemky nebo do ohnisek, která se vyskytují většinou každoročně na stejných částech pozemku (mají vhodné podmínky pro vývoj drátovců), je možné aplikovat granulované insekticidy při setí do řádku s rostlinami. Omezením je dostupnost secích strojů s aplikačním adaptérem a spektrum přípravků povolených do cukrovky.

Tradičním škůdcem byla **mšice maková** (*Aphis fabae*), která při silném výskytu deformuje listy a omezuje růst rostlin (obr. 3.). Někteří pěstitelé s ní bojovali až do konce června. Při použití selektivních přípravků nebo v mezidobí mezi postřiky byli v porostech hojně dospělci a larvy slunéček (až několik jedinců na rostlinu) (obr. 4.). **Květilka řepná** (*Pegomya hyoscyami*) v letošním roce neškodila. Miny na listech byly vzácné na jaře i v letním a podzimním období. Na sledovaných lokalitách se nevyskytoval i **rýhonosec řepný** (*Asproparthenis punctiventris*), který může být zaměněn za podobné druhy velkých nosatců z rodu *Bothynoderes*. Od rýhonosce řepného se odliší jiným zbarvením. Jedná se o vzácné druhy, které se na cukrovce vyskytují jednotlivě a poškodí nebo zničí jen několik rostlin na pozemku. Na rozdíl od rýhonosce řepného nemají škodlivý potenciál a je zbytečné je hubit.

Škůdci v letním období

Vysoké teploty a sucho v mnoha oblastech se projevily vadnutím listů již koncem června a zvýšeným výskytem dospělců makadlovky řepné (*Scrobipalpa ocellatella*) v červenci i dřívejším začátkem škodlivosti svilušky chmelové (*Tetranychus urticae*). Červnové počasí mělo vliv na přemnožení třásněnky zahradní (*Thrips tabaci*), která způsobila poškození listů řepy. Chladnější a deštivější červenec (obr. 5.) komplikoval žně, ale zpomalil množení a migraci makadlovky, svilušky i třásněnky, které nakonec způsobily jen lokální škody.

Dospělci první generace **makadlovky** se do lapáků chytali od poloviny května do poloviny června a odchytily byly od nízkých po velmi vysoké, v závislosti na lokalitě. Ošetření proti dospělcům se provádí před zapojením řádků a často se překrývá s ochranou proti mšicím. Nezvykle početná byla druhá generace, která létala od konce června do druhé poloviny července. Za týden bylo v lapácích i přes 100 makadlovek. Důvodem byl teplý a suchý červen, který umožnil namnožení makadlovky také na lokalitách, kde měla první generace nízkou početnost. Nepříznivý červenec působil opačně a početnost makadlovek v lapácích byla v srpnu a září většinou podprůměrná. K poškození srdéček housenkami makadlovek došlo pouze na některých pozemcích s nedostatkem vláhy. Letošní rok opět potvrdil vysokou závislost početnosti, resp. škodlivosti makadlovky na průběhu počasí od června do začátku září a nemožnost předpovědět, zda bude v daném roce škodit. Teploty se zvyšují, sucho je častější, v lokalitách se škodlivým výskytem makadlovky je nutné regulovat početnost dospělců první generace v červnu. Termín ošetření se určí podle odchytů ve feromonových

lapácích. Podobná makadlovka rodu *Metzneria* se do lapáků začala chytat až od druhé poloviny června. Její nálet se nepřekrýval s makadlovkou řepnou, respektive s optimálním termínem ošetření proti makadlovce řepné, který bývá o něco dříve.

Žloutnutí listů způsobené sáním **svilušky chmelové** se začalo objevovat již koncem června a všechna vývojová stadia svilušky bylo možné najít v porostech až do září. Nepříznivé počasí v červenci omezilo intenzitu množení a škody většinou nebyly významné. Po ukončení registrace přípravku Movento s účinnou látkou spirotetramat bude možné regulovat svilušky opět pouze různými oleji, které mají kontaktní účinek a dostatečné účinnosti se dosáhne pouze při dobrém pokrytí spodní strany listů.

Entomologickým zpestřením letošního roku bylo poškození listů řepy **třásněnkou zahradní**. Příznaky jsou podobné sviluškám a oba druhy se často vyskytovaly na stejném místě. Drobní dospělci a nymfy třásněnky jsou nejčastěji na spodní straně listů, kde sáním dochází k barevným změnám (stříbrné až nažloutlé skvrny různé velikosti, viz obr. 6.) a v místě sání jsou i tmavé kupičky trusu. V minulosti škodily především na semenačkách, u kterých docházelo sáním k zasychání květů (1). V posledních letech dochází ke zvyšování početnosti a škod na zelenině (2). Třásněnka zahradní je polyfágní druh a v letním období se koncentruje na zelených, šťavnatých rostlinách, na které migruje z okolní vyprahlé krajiny. Obdobně jako u zeleniny lze očekávat častější poškození cukrovky třásněnkami v následujících letech. Při žloutnutí listů se aplikuje tankmix insekticidu s olejem na spodní stranu listů, které současně omezí výskyt svilušek.

V polovině července byli na některých polích početní dospělci nové generace **dřepčků**, kteří vykusovali do listů drobné dírky (až desítky na list) (obr. 7.). Dírky se růstem listů zvětšují a zůstávají patrné až do sklizně. Pokud nedochází k usychání listů, je vliv na výnos většinou nevýznamný. Letní ošetření může snížit napadení vzcházejících rostlin příští rok na jaře – stejní jedinci přezimují.

Početnost **housenek** na sledovaných lokalitách byla v letním období minimální. V porostech se začaly objevovat až začátkem září (obr. 8.) a škodily na listech až do října. Nejčastějším druhem byla mūra kapustová (*Lacanobia oleracea*), v některých porostech s příměsí housenek můry zelné (*Mamestra brassicae*). Vysoké počty housenek můry kapustové korelovaly s vysokými odchvy motýlů do světelných lapáků provozovaných Ústředním kontrolním a zkušebním ústavem zemědělským, které je možné využít k předpovědi rizika škodlivosti v daném roce. Údaje z lapáků jsou průběžně aktualizovány a jsou volně přístupné na Rostlinolékařském portálu. Při vysokém výskytu redukují housenky listovou plochu a může docházet až k holožírům. Ochrana se provádí u porostů s plánovanou sklizní v pozdním termínu.

Minoritní škůdci

Obecně nízký výskyt hmyzu v roce 2025 snížil množství druhů, které bylo možné v porostech cukrové řepy pozorovat. Z nevýznamných škůdců byli nejčastější pidi-křisci a klopušky, reprezentující savé druhy. Jednotlivě

Obr. 5. Krupobití ničilo listy i lapáky, srdéčka zůstala nepoškozena

Obr. 6. Stříbrné posátí listu třásněnkami

Obr. 7. Poškození listů dřepčků

Obr. 8. Drobné otvory upozorní na začátek napadení porostu housenkami

Obr. 9. Buclatá podrepka (nahore) a štíhlá třásněnka

se vyskytovaly chodbičkové miny vrtalek. Na několika místech byli na spodní straně listů jedinci podrepky žluté (*Bourletiella arvalis*), která s velikostí do 1,5 mm může být zaměněna s třásněnkou, od které se odliší podle kulovitěho tvaru (obr. 9.).

Závěr

V roce 2025 škodily běžné druhy posledních let (dřepčící, mšice maková a housenky různých druhů). Zákaz moření neonicotinoidy se projevil zatím jen zvýšením škodlivosti drátovců, přesto je nezbytné pokračovat v monitoringu maločlence čárkovitého a mšice broskvoňové, zda nedojde k meziročnímu nárůstu početnosti a poškození rostlin žírem nebo přenosem viróz. Při prohlídce porostů je třeba věnovat pozornost i druhům, které zatím neškodí, ale není vyloučeno jejich brzké přemnožení na lokální úrovni. Na Moravě to jsou rýhonosec řepný, žilnatka vironosná, kněžíce zeleninová a mramorovaná, v Čechách žilnatka rákosní.

Výzkum byl podpořen projektem MZe-RO0425.

Souhrn

Rok 2025 byl pro škůdce cukrovky v České republice nepříznivý. Na jaře škodili dřepčící a mšice maková, zákaz moření neonicotinoidy způsobil vyšší škodlivost drátovců. Horký a suchý červen podpořil výskyt makadlovky řepné a svilušky chmelové, které zredukoval studený a deštivý červenec. V září a říjnu škodily housenky mūr. Nejčastějším druhem byla mūra kapustová.

Klíčová slova: škůdci, cukrovka, výskyt, škodlivost, Česká republika.

Literatura

1. BENADA, J.; ŠEDIVÝ J.; ŠPAČEK J. AJ.: *Atlas chorob a škůdců řepy / Atlas boleznej i vrediteljev svekly / Atlas der Krankheiten und Schädlinge der Rübe*. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1985, 264 s.
2. HOLÝ, K.: Škůdci polní zeleniny v roce 2024. *Zabradnictví*, 24, 2025 (1), s. 5–7.

Holý K.: Occurrence of Sugar Beet Pests in 2025

The year 2025 was unfavorable for sugar beet pests in the Czech Republic. In the spring, damage was caused by *Chaetocnema* spp. and *Aphis fabae*, moreover, the ban on neonicotinoid seed treatments resulted in higher damage from wireworms. The hot and dry June favored the occurrence of *Scrobipalpa ocellatella* and *Tetranychus urticae*, which were reduced by the cold and rainy July. In September and October, damage was caused mostly by moth caterpillars. The most common species was *Lacanobia oleracea*.

Key words: pests, sugar beet, occurrence, damage, Czech Republic.

Kontaktní adresa – Contact address:

Ing. Kamil Holý, Ph.D., Národní centrum zemědělského a potravinářského výzkumu, v. v. i., Drnovská 507, 161 00 Praha – Ružyně, Česká republika, email: kamil.holy@carc.cz